

एपीजे विद्यालय साकेत

विषय - संस्कृत

कक्षा - vii

अभ्यास प्रश्नपत्र

प्रश्न 1 - निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर संस्कृत में दीजिए -

- (1) सुदासस्य सरोवरे किम् अवशिष्टम् आसीत् ?
- (2) पण्डिताः तूष्णीं किमर्थम् उपाविशन् ?
- (3) भारतस्य उत्तर दिशायां कः अस्ति ?
- (4) भारतस्य भूमिः कीदृशी अस्ति ?

प्रश्न 2 - निम्नलिखित शब्दों से संस्कृत में वाक्य-निर्माण कीजिए -

वयम्, कुत्र ।

प्रश्न 3 - निम्नलिखित अव्ययों का अर्थ हिन्दी में लिखिए -

पावन, पुरा, शिशिर, पद्यम् ।

प्रश्न 4 - उचित अव्यय पदों से रिक्त स्थान भरिये ।

अव्यय-पदानि — इति, यत्, यावत्, तावत्, यदि, तर्हि, अत्रान्तरे ।

- (1) शिक्षकः 'सर्वे स्वकार्यं कुर्वन्तु' - - - - अवदत् ।
- (2) - - - - अम्बा भोजनं पचति - - - - स्नानं कुरु ।
- (3) द्वौ विडालौ परस्परं कलहं कुरुतः स्म, - - - - एकः वानरः तत्र आगच्छत् ।
- (4) - - - - परिश्रमं करिष्यति - - - - सफलतां वेदिष्यति ।

प्रश्न 5 - पर्याय लिखिए -

- (1) माता - - - -
- (2) समुद्रः - - - -
- (3) विश्वस्य - - - -
- (4) पक्षिणः - - - -
- (5) तरुभिः - - - -
- (6) पवनः - - - -

प्रश्न 6 - विपरीतार्थक पदों से मिलान कीजिए -

(1) विनम्रः	(क) प्रसन्नः
(2) जीवनम्	(ख) मूर्खाः
(3) सत्यम्	(ग) गर्वितः
(4) प्राज्ञाः	(घ) निश्चिताः
(5) अप्रसन्नः	(ङ) असत्यम्

(6) अनिश्चितः

(च) मृत्युः

प्रश्न 7 - निम्नलिखित वाक्यों का संस्कृत में अनुवाद कीजिए -

- (1) वाग में फूल हैं ।
- (2) वह विद्यालय जाती है ।
- (3) मैं पुस्तकालय में पढ़ता हूँ ।

प्रश्न 8 - निम्नलिखित वाक्यों का हिन्दी में अनुवाद कीजिए -

- (1) संसारात् बहिः कृत्वा ईश्वरः अस्मभ्यं कुत्र निवासं दास्यति ?
- (2) इति चिन्तयित्वा मालाकारः सुदासः अवदत्, “एतत् पुष्पं विक्रयाय नास्ति ।”
- (3) भारतम् अस्माकं जननी, वयं च एतस्य पुत्राः ।

प्रश्न 9 - निर्देशानुसार उचित शब्द- रूपों से रिक्त स्थान भरिये -

- (1) 'यत्' (पुं०) शब्द , चतुर्थी विभक्ति, एकवचन -
(क) यः (ख) यस्मै (ग) ये
- (2) 'किम्' (नपुं०) शब्द, द्वितीया विभक्ति, बहुवचन -
(क) कानि (ख) किम् (ग) के
- (3) 'किम्' (स्त्री०) शब्द, सप्तमी विभक्ति, एकवचन -
(क) काम् (ख) कस्याः (ग) कस्याम्

प्रश्न 10 - निर्देशानुसार उचित धातु-रूपों से रिक्त स्थान भरिये -

- (3) 'कृ' धातु, लङ् लकार, उत्तम पुरुष, एकवचन -
(क) अकुरुतम् (ख) अकरवम् (ग) अकुरुत
- (4) 'कृ' धातु, लोट लकार, प्रथम पुरुष, द्विवचन -
(क) कुरुताम् (ख) कुरुत (ग) करोतु
- (5) 'कृ' धातु, लट लकार, मध्यम पुरुष, बहुवचन -
(क) कुरुथ (ख) कुर्वन्ति (ग) करोति

प्रश्न 11 - निम्नलिखित श्लोक का अर्थ लिखिये -

उत्तरं यत् समुद्रस्य हिमाद्रेः चैव दक्षिणम् ।
वर्षं तद् भारतं नाम भारती यत्र सन्ततिः । ।